

EKONOMİK VE MALİ GELİŞMELER

BİR ZAMANLAR GÖREV TAZMİNATI

• Burhan ORMANOĞLU •

Devlet Bütçe Uzmanı

1 - Giriş

Yapısı ve düzenleme boyutu açısından oldukça karmaşık olan görev tazminatı, ana amaç olarak memurlar arasındaki ücret dengesizliğini gidermek amacıyla çıkarılmış bir tazminattır. İlk gündeme geldiğinde çalışanlar arasında biraz merak uyandıran ancak günümüzde deyim yerindeyse "dağın fare doğurduğu" bir uygulama olmuştur görev tazminatı.

Bu tazminatın düzenlenme amacı ile hâlihazırda uygulama arasında çok büyük farklılıklar bulunmaktadır. Çünkü görev tazminatı, iki farklı şekilde uygulanması öngörülmüş olan ancak aşağıda açıklanacağı üzere ikinci bölümü halen uygulanmayan ve dolayısıyla çalışanlar arasında ücret farklılığının artmasına neden olan bir ödeme unsuru haline gelmiştir.

2- Görev Tazminatının Kapsamı

Görev tazminatı, 631 sayılı KHK'nın¹ 11 inci maddesiyle 375 sayılı KHK'nın² 1 inci maddesine (C) bendi olarak eklenen hükümle düzenlenmiştir. Buna göre:

"C) (Ek : 4/7/2001 - KHK-631/11 md.) (A) bendi kapsamına giren ve temsil tazminatı almayan personelden,

1- 7.000'den daha düşük göstergeler üzerinden makam veya yüksek hakimlik tazminatı öngörülen kadrolara atanmış olanlara, 15.000 gösterge rakamını geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca tespit edilecek gösterge rakamlarının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda görev tazminatı ödenir.

2- Yukarıda sayılanların dışında kalanlardan en az beş hizmet yılını dolduranlara; hizmet sınıfı ve yılları, tabi oldukları personel kanunları, kariyerleri, kamu görevlerine giriş dereceleri ve öğrenim durumları birlikte veya ayrı ayrı dikkate alınmak suretiyle ve 10.000 gösterge rakamını geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca tespit edilecek gösterge rakamlarının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda görev tazminatı ödenir.

3- (1) ve (2) numaralı alt bentlere göre ödenecek görev tazminatının uygulanmasına ilişkin esas ve usulleri tespit etmeye çalışanlar ve emekliler için gösterge rakamları belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

4- (Ek: 8/1/2002-4736/8 md.) Görev tazminatı, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz ve bu tazminata hak kazanmada ve ödemelerde aylıklara ilişkin hükümler uygulanır."

Madde hükmü incelendiğinde, görev tazminatının 375 sayılı KHK'nın 1/(A) bendinde sayılan³ ve temsil tazminatı almayanlar ve diğerleri diye iki gruba verildiği görülmektedir. Buna göre görev tazminatından yararlanacak olanlar şunlardır;

a) 7000'den düşük gösterge üzerinden makam veya yüksek hakimlik tazminatı alanlar: Bu gruba girenlere Bakanlar Kurulu'nun 15.000'i geçmemek üzere belirlemiş olduğu gösterge rakamı üzerinden görev tazminatı ödenmektedir. Tazminat miktarı, belirlenen gösterge rakamı ile memur aylık katsayısının çarpımı sonucu bulunan brüt miktardır.

b) Bunların dışındakiler: Yukarıda sözü edi-

lenler dışında kalan ve en az (5) hizmet yılını dolduranlara da görev tazminatı ödenecektir. Tazminata esas gösterge rakamları, hizmet sınıfı ve yılları, tabi oldukları personel kanunları, kariyerleri, kamu görevlerine giriş dereceleri ve öğrenim durumları birlikte veya ayrı ayrı dikkate alınmak suretiyle belirlenecektir. Bu durumdaki personele ise 10.000 gösterge rakamını geçmemek üzere bahsi geçen kriterlere göre belirlenecek gösterge rakamlarının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunan brüt miktarda görev tazminatı ödenecektir.

Görev tazminatı, damga vergisi hariç herhangi bir kesintiye tabi tutulmamaktadır. Bunun yanı sıra görev tazminatının uygulanmasına ilişkin esas ve usulleri tespit etmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

3- Görev Tazminatının Ödenmeyeceği Personel ve Tazminattan Mahsup Edilecek Ödemeler

631 sayılı KHK'nın 16 ncı maddesinde "Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesine eklenen (C) bendinde yer alan görev tazminatı hakkında, 27/1/2000 tarihli ve 4505 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (C) bendi hükmü uygulanır." denilmektedir.

4505 sayılı Kanun, temsil tazminatını düzenleyen kanundur. Kanunun 5/c maddesi temsil tazminatından mahsup edilecek tutarları ve bu tazminatın ödenmeyeceği personeli belirlemektedir. Dolayısıyla 631 sayılı KHK'nın 16 ncı maddesi hükmünün anlamı şudur: Temsil tazminatından mahsup edilecek tutarlar aynı şekilde görev tazminatından da mahsup edilecektir ve temsil tazminatının ödenmediği personele görev tazminatı da ödenmeyecektir. Buna göre görev tazminatından mahsup edilecek kalemler şunlardır: Personel veya teşkilat kanunları veya diğer kanuni düzenlemeler ile kaynağı ne olursa olsun ödenmekte olan (a) döner sermaye katkı payları, (b) fiilen yapılmayan ders karşılığı ek ders ücreti ödemeleri, (c) fon, (d) ek ödeme, (e) teşvik ödemesi (f) ve benzeri ödemelerin aylık net tutarları. Teşkilat veya özel kanunlarında yer alan

hükümlere göre kadro karşılığı sözleşmeli, sözleşmeli veya kapsam dışı statüde çalışanlara ise görev tazminatı ödenmemektedir.

Ancak 631 sayılı KHK'nın Geçici 2 nci maddesinde, görev tazminatından mahsup edilecek ödemelerin net tutarları toplamının;

- 15.01.2002 tarihinden itibaren %20'sinin,
- 15.01.2003 tarihinden itibaren %40'ının,
- 15.01.2004 tarihinden itibaren %60'ının,
- 15.01.2005 tarihinden itibaren %80'inin,
- 15.01.2006 tarihinden itibaren %100'ünün

dikkate alınacağı hükme bağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle mahsup edilecek ödemelerin tamamı değil yıllar itibarıyla belirlenen oranları görev tazminatı net tutarından mahsup edilecektir. Örneğin 2005 yılı itibarıyla mahsup edilecek ödemelerin %80'i dikkate alınırken 2006'da bu ödemelerin %100'ü, yani tamamı, görev tazminatından mahsup edilecektir.

4- Görev Tazminatının Dikkate Alınmayacağı Durumlar

631 sayılı KHK'nın 13 üncü maddesinde görev tazminatının dikkate alınmayacağı durumlar sayılmıştır. Buna göre görev tazminatı;

a) İlgili mevzuatına göre ödenmekte olan zam, tazminat, ödenek, döner sermaye payı, ikramiye, ücret ve her ne ad altında olursa olsun benzeri ödemelerin hesabında,

b) Aylık ve ücret ödemeleri kendi özel mevzuatındaki hükümler uyarınca en yüksek Devlet memurunun veya diğer bir kamu personelinin her türlü ödemeler dahil ücretinin belli bir katı şeklinde veya benzeri atıf ve usullerle diğer şekillerde belirlenen her türlü ödemelerin tespiti, dikkate alınamaz ve bu gerekçeler ile ilave hiçbir artış yapılmaz.

5- İlk Gruba Görev Tazminatı Ödenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı

375 sayılı KHK'nın görev tazminatını düzenleyen 1/C maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak görev tazminatının yukarıda bahsedilen ilk grup için ödenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı⁴ 14.03.2002'de yayımlanmıştır. Adı geçen

Karar'ın 1 inci maddesi ile görev tazminatı ödenecekler ve tazminata esas gösterge rakamları belirlenmiştir. 1 inci maddeye göre;

"15/1/2002-14/7/2002 tarihleri arasında geçerli olmak üzere, aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununa göre almakta olan personelden; makam veya yüksek hakimlik tazminatı öngörülen kadrolara atanmış olanlardan, makam veya yüksek hakimlik tazminatı gösterge rakamları;

- 6.000 olanlara 9.000,
- 5.500-4.500 olanlara 7.000,
- 4.000 ve daha az olanlara 6.000,

gösterge rakamının, almakta oldukları makam veya yüksek hakimlik tazminatı gösterge rakamlarının ilave edilmesi suretiyle bulunan gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda görev tazminatı ödenir."

Daha önce ifade edildiği gibi görev tazminatının, makam veya yüksek hakimlik tazminatı göstergeleri 7.000'den az olanlar ile diğer personele olmak üzere iki farklı şekilde uygulanması öngörülmüştür. 2002/3546 sayılı Karar ile makam veya yüksek hakimlik tazminatı göstergeleri 7.000'den az olan personele verilecek görev tazminatı tutarı tespit edilmiştir. Böylelikle makam veya yüksek hakimlik tazminatı alıp da temsil tazminatı alamayan personele görev tazminatı verilmiştir.

Bu düzenlemeyle kapsama giren personele en az 10.000, en fazla 15.000 gösterge rakamı üzerinden görev tazminatı ödenmesi kararlaştırılmıştır. İlk bakışta karmaşık ve alışlagelmiş düzenlemelerden farklı olduğu görülen ve farklı uygulamalara mahal verecek gibi duran bu madde nin daha iyi anlaşılabilmesi için örnekleme yoluna gitmek daha aydınlatıcı olacaktır.

Örneğin, genel müdür yardımcılar için 657 sayılı Kanuna ekli IV sayılı Makam Tazminatı Cetveli'nde 3.000 makam tazminatı gösterge rakamı

belirlenmiştir. Dolayısıyla gösterge rakamı 7.000'den düşük olduğu için bir genel müdür yardımcısı makam tazminatının yanı sıra görev tazminatı da alacaktır. 2002/3546 sayılı Karar'da 3.000 makam tazminatı göstergesi için belirlenen görev tazminatı gösterge rakamı $(3.000+6.000)=10.000$ olmaktadır. Yani bir genel müdür yardımcısının görev tazminatına esas olacak gösterge rakamı 10.000 olarak bulunmaktadır. Bu rakamı günümüzde geçerli olan aylık katsayı ile çarpığımızda ise $(10.000 \times 0,0416)=416$ YTL'lik görev tazminatı brüt tutarı elde edilmektedir.

Hesaplanan bu tutardan damga vergisi düşüldükten sonra görev tazminatının net tutarına ulaşılmaktadır. Daha önce değinildiği üzere görev tazminatından mahsup edilecek ödemeler de mahsup edildikten sonra net ele geçen görev tazminatı elde edilmektedir.

6- lık Grup Görev Tazminatı İçin 2002/3929 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın Getirdikleri

Görev tazminatına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı'nın yayımlanmasından yaklaşık bir ay sonra 13.04.2002 tarihinde yeni bir Bakanlar Kurulu Kararı⁵ yayımlanmıştır. Bu Karar ile 2002/3546 sayılı Karar'a geçici bir madde eklenerek "asgari görev tazminatı" kavramı getirilmiştir. Adı geçen geçici madde hükmü şu şekildedir:

"Geçici Madde 1- Bu Kararın 1 inci maddesi gereğince görev tazminatı olarak yapılan ödemelerden yararlananlara ödenecek görev tazminatı tutarından mahsup edilecek tutarın, görev tazminatının %20'sini geçmesi halinde, görev tazminatının %80'i asgari görev tazminatı olarak ödenir."

Karmaşıklığı ilk başta göze çarpan bu madde ile amaçlanan görev tazminatından mahsup edilecek tutarların, görev tazminatı miktarını aşması durumunda hiçbir şekilde bu tazminattan faydalanamama durumu ile karşılaşılmasını önlemektir. Bu nedenle, mahsup tutarı (2003 yılı için %40'ı, 2004 yılı için %60'ı, 2005 yılı için %80'i, 2006 yılı için %100'ü) görev tazminatı tutarının %20'sini geçse bile, ilgili görev tazminatının her halükarda %80'ini alacaktır. Bu %80'lik kısım

da asgari görev tazminatı olarak tanımlanmıştır.

7- Emeklilikte Görev Tazminatı

631 sayılı KHK'nın 1 inci maddesi ile 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun Ek 68 inci maddesinde ek ve değişiklikler yapılarak görev tazminatının emeklilikte de uygulanması yolu açılmıştır. 5434 sayılı Kanunun Ek 68 inci maddesine göre; "Makam tazminatı ile yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde toplam 2 yıl bulunduktan sonra emekliye ayrılanlara makam veya yüksek hakimlik ve temsil veya görev tazminatları bulundukları en üst görevleri esas alınarak ödenir. Makam veya yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde toplam en az iki yıl bulunmadan veya bu görevlerde hiç bulunmadan emekliye ayrılanlara ise, en az altı ay süreyle bulundukları en üst görevleri için belirlenen görev tazminatı veya hizmet yılları itibarıyla belirlenen görev tazminatından yüksek olanı ödenir." Bu şekilde, emekli olanlardan kimlerin hangi şartlarda ve ne kadar görev tazminatı alacakları da hükme bağlanmıştır.

8-Değerlendirme

Görev tazminatı, çalışanlar arasında var olan ücret dengesizliğini bir nebze de olsa gidermek amacıyla oluşturulmuş bir ödeme unsurudur. Ancak günümüzdeki uygulaması ile bu amacın tamamen uzağındadır. Çünkü görev tazminatı bugün itibarıyla makam veya yüksek hakimlik tazminatı alan ancak temsil tazminatı alamayan personele uygulanmaktadır ve söz konusu tazminattan hiç faydalanmayan personel için çıkarılması gereken Bakanlar Kurulu Kararı henüz daha çıkarılmamıştır. Dolayısıyla alt gelir grubu çalışanlar ile üst gelir grubu çalışanlar arasındaki ücret makası bu uygulama ile daha da açılmış durumdadır.

Bu sorunu gidermenin en rahat yolu zaten yasal altyapısı olan görev tazminatının ikinci grup için de uygulamaya geçirilmesidir. Böylelikle ücret dengesizliği biraz olsun giderilmiş ola-

caktır. Bunun yanında görev tazminatı uygulamasının ikinci ayağının hayata geçirilmesi konusunda kamuoyunda herhangi bir talebin bulunmuyor olması da ayrıca düşünmeye değer bir durumdur. Oysa ki yapılacak bir çalışma ile zaten yasal olarak ödenmesi öngörülmüş olan bu tazminata ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı çıkarılmasının yeni bir ödeme kalemi oluşturmaya göre daha az çaba gerektireceği düşünülmektedir. Nitekim bu uygulama ile görev tazminatı alanlar ile almayanlar arasındaki ücret farklılığı brüt olarak 416YTL ile 624 YTL arasında değişen miktarda açılmış durumdadır. Tazminatın yasal altyapısının oluşturulmasının üzerinden üç yıldan fazla bir zaman geçmesine rağmen herhangi bir düzenleme yapılamamış olması da "bir zamanlar görev tazminatı vardı!" dedirtmektedir.

NOTLAR

1. Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 13.07.2001 tarihli ve 24461 sayılı Mükerrer Resmi Gazete.
2. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 30.06.1989 tarihli ve 20211 sayılı Mükerrer Resmi Gazete.
3. Bunlar, aylıklarını 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu ve 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununa göre almakta olan personeldir.
4. 2002/3546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 14.03.2002 tarihli ve 24694 sayılı Resmi Gazete.
5. 2002/3929 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 13.04.2002 tarihli ve 24725 sayılı Resmi Gazete.